

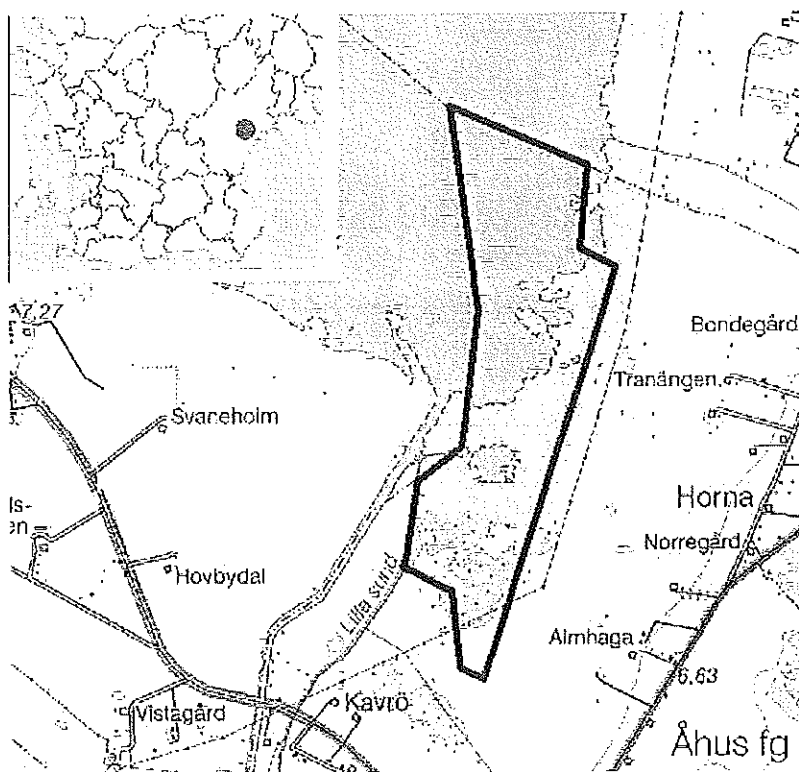
Bildande av naturreservatet Horna sjömark i Kristianstads kommun

Länsstyrelsens beslut

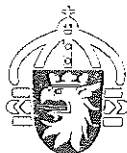
Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar länsstyrelsen det område som avgränsats på bifogad karta (bilaga 1) som naturreservat.

Naturreservatets gränser ska märkas ut i fält enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

För att trygga syftet med naturreservatet ska de föreskrifter gälla, som anges nedan med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

Skala 1:30000

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Horna sjömark
Kommun	Kristianstad
Dos-ID	1026741
Gränser	Området begränsas av mitten av svart heldragen linje på till detta beslut bifogad karta (bilaga 1)
Fastighet	Del av Horna 65:1
Markägarkategori	Staten (Naturvårdsverket)
Läge	Området är beläget cirka 10 km sydost om Kristianstad
Kartblad	Ekonomiska kartan: 03E0a
Koordinat centralpunkt	X: 452474 Y: 6201808 (SWEREF 99)
Naturgeografisk region	Nr 7, Skånes sediment och horstområde
Inskrivna nyttjanderätter	Se bilaga 2
Gemensamhetsanläggningar	Se bilaga 2
Areal	Cirka 158,1 hektar
Förvaltare	Länsstyrelsen i Skåne län

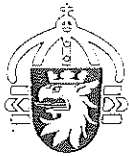
Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är framförallt att skydda en värdefull sjömiljö och ett våtmarksområde bestående av öppna vattenytor, bladvassar, sjöstrandsnår och hävdade strandängar samt skydda en livsmiljö för skyddsvärda arter i övrigt.

Syftet nås genom att:

- Skydda de hydrologiska förhållandena,
- Bevara och utveckla sjömiljön,
- Bevara och utveckla bladvassområdena,
- Bevara och utveckla sjöstrandsnåren bestående av salix, klibbal och jolster,
- Utveckla välhävdade strandängar,
- Gynna de i området förekommande rödlistade arterna.

Nya kunskaper om rödlistade arter och hotade naturtyper ska beaktas i den löpande skötseln av naturreservatet.

Beskrivning av området

Landskap och geovetenskapliga bevarandevärden

Horna sjömark ligger cirka 10 kilometer sydost om Kristianstad. Området består dels av sydöstra hörnet av Hammarsjön och markområdena öster om Hammarsjöns utlopp till Helgeå. Området är mycket låglänt och översvämmas i princip i sin helhet årligen. Berggrunden består av kalksten som överlagrats med mäktiga jordlager bestående av lera och sand. Jordarten närmast markytan är gytta som avsatts i den numera sänkta Hammarsjön. Det föreligger inga särskilda geovetenskapliga bevarandevärden inom området.

Markanvändning och kulturhistoriska bevarandevärden

Hela markområdet utgörs av tidigare sjöbotten. Vattennivån sänktes i hela området då Helgeån bröt sig ett nytt utlopp i havet (vid Gropahålet) våren år 1775. Hammarsjön sänktes då cirka 0,6 till 0,7 meter. Horna sjömark utgjorde fortfarande en sjö år 1805 då enskiftet genomfördes. Området uppgrundades allt mer och på 1930-talet hade ett stort bladvassområde brett ut sig i södra delen av området (nuvarande alsumpskog). På 1940-talet sänktes Hammarsjöns vattenstånd ytterligare med 0,3-0,35 meter i samband med borttagning av en tröskel söder om Hammarsjön i syfte att skynda på våravrinningen och erhålla lägre sommarvattenstånd. Så länge betesdriften fortgick hölls bladvass och annan igenväxningsvegetation borta. Betesdriften har sedan länge upphört och området utgörs idag av vassar och sjöstrandsnår. Igenväxningen och successionen mot alsumpskog kommer att fortsätta inom de ohävdade delarna om inga åtgärder vidtas. Vid en jämförelse mellan dagens ortofoto och den ekonomiska kartan från år 1972 syns mycket tydligt hur igenväxningen med bladvass ut i sjön skett och att salix och klipbal följt efter. Bladvassexpansionen har därefter minskat, eller till och med upphört, genom kraftigt gåsbete de senare åren. Med anledning av att hela området tidigare har legat under vatten har inga fornlämningar eller andra kulturhistoriska bevarandevärden påträffats. Området ingår dock i det kulturmiljöstråk som sträcker sig längs med Helgeån, då områdena kring kuster och åarna var de första områdena som koloniserades av människan i samband med att inlandsisen drog sig tillbaka. Området angränsar till Nedre Helgeåns regleringsföretag.

Biologiska bevarandevärden

Horna sjömark utgörs av cirka 67,4 hektar sjö, cirka 56 hektar bladvass och cirka 34,7 hektar sjöstrandsnår.

I och runt Hammarsjön finns ett särdeles artikt fisksamhälle med upp till 35 arter varav några är rödlistade; mal, klassad som starkt hotad (EN) av Artdatabanken och

havsnejonöga, klassad som är klassad som nära hotad (NT). Här finns även havsvandrande österjöfax, sandkrypare, grönling och färna. Hammarsjön provfiskades år 2010. Resultaten visar på en näringsrik sjö med tolv fångade arter. Artmässigt dominerar benlöja och mört, följt av gärs, björkna och abborre. I sjön finns även gädda, sarv och sutare samt faren, som är en nykomling ifrån Helgeån. Kristianstads Vattenrike och Länsstyrelsen i Skåne har med hjälp av Världsnaturfonden och Sötvattenslaboratoriet i Drottningholm planterat ut mal år 1999 på sträckan Torsebro-Gropahålet. Denna utplantering har hittills lyckats mycket bra och naturlig reproduktion sker idag. I Hammarsjön kan också tidvis förekomma arter mer eller mindre kopplade till havs- och kustmiljö som skärkniv, staksill, sill och torsk. Sedan några år höst-/vintervandrar årligen både havslevande lax (Natura 2000 art) och öring upp genom Helge å för lek i vatten uppströms Hammarsjön. På motsvarande sätt sker en utvandring av smolt genom å- och sjösystemen under våren.

Lilla sund utgör den artrikaste trollsländelokalerna i Kristianstads Vattenrike. Här har vid inventering år 2002 påträffats 13 olika arter trollsländor, bl.a grön mosaikslända *Aeshna viridis* (som omfattas av EU:s habitatdirektiv lista nr 4), T-tecknad flickslända *Coenagrion hastulatum* (som normalt är bunden till skogsmark) och Starrmosaikslända (*Aeshna juncea*). Inventeringen slår fast att lokalen bör hållas öppen och att det får råda en normal strömningsregim. Det kan få innebära röjning och bortgrävning av vegetation i vissa fall.

Hammarsjöns på- och undervattensvegetation är unik och otroligt artrik med åtminstone 45 arter. Här finns t.ex. minst 13 olika natearter med rariteter som styvnate, klassad som sårbar av Artdatabanken, (VU) som från och med 1940-talet fram till fyndet i Hammarsjön 1991 betraktades som försvunnen från Skåne. Hammarsjön är troligtvis den enda skånska sjö som hyser den mycket ovanliga Natura 2000-vattenväxten Sjönejas (EN). Därutöver finns vattenaloe, stor igelknopp, hästsvans, ax-, hår- och kransslinga, vattenskräppa, vattenmärke och gul samt vit näckros.

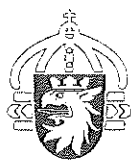
Sjö- och våtmarksområdet utgör ett värdefullt rast- och häckningsområde för våtmarksfåglar.

Friluftsliv och tillgänglighet

Områdets västra delar nyttjas för fritidsfiske. De mer våtmarks- och salixbevuxna delarna är synnerligen svårframkomliga pga att de är så sankna och blöta.

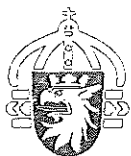
Skälen för beslutet

- **Ramsar-område:** Området ingår i ett större Ramsar-område, Convention on wetlands, CWO11003. Sverige har förbundit sig att utveckla och bevara detta, i

ett internationellt nätverk, viktiga våtmarksområde som är betydelsefulla för bevarande av global mångfald och hållbar utveckling genom våtmarkens ekologiska och hydrologiska tjänster.

- **Natura 2000 SPA:** Vattenområdet och delar av bladvassarna inom området ingår i ett större Natura 2000-område, SE0420145, Hammarsjöområdet, som utpekats av EU enligt fågeldirektivet (SPA).
- **Natura 2000 SCI:** Vattenområdet inom området ingår även i ett större Natura 2000-område, SE0420309, Hammarsjön, som utpekats av EU enligt habitatdirektivet (SCI).
- **Riksintresse naturvård:** Området utgörs i sin helhet av riksintresse för naturvården (N64, Helgeåns nedre lopp) enligt 3 kap 6 § miljöbalken (MB). Intresseaspekterna utgörs främst av ornitologi, limnologi, botanik och hydrologi.
- **Biosfärområde:** Området ingår i det av Unesco godkända Biosfärområdet Kristianstads Vattenrike.
- **Angränsar till andra naturreservat:** Området angränsas i norr mot naturreservatet Rinkaby och Horna ängar och i väster mot naturreservatet Hovby ängar.
- **Nationellt särskilt värdefullt vatten:** Hammarsjön har utpekats som ett nationellt särskilt värdefullt vatten (mest värdefulla klassen). Merparten av området omfattas av strandskydd.
- **Fiskevårdsområde:** Hela Hammarsjön ingår i nedre Helgeåns fiskevårdsområde. Området angränsar till *Nedre Helgeåns regleringsföretag*.
- **Bevarandeplan för odlingslandskapet:** Hela området omfattas också av den nationella bevarandeplanen för odlingslandskapet (NBO), (Araslöv-Vinnö-Hammarsjön-Helgeåns nedre lopp-Norre fälad).
- **Sumpskogsobjekt:** Skogsstyrelsen har utpekat delar av strandsjöskogen som ett sumpskogsobjekt på 14 hektar med preliminär naturvårdsklass 2.

- **Kulturmiljövärden:** Merparten av området ingår som ett kulturmiljöstråk (Helge å) i länsstyrelsens kulturmiljöprogram. Inga fornlämningar är påträffade inom området.

Interaktion mellan strandängar, buskpartier och en grund sjö med omväxlande tät vass- och flytbladsvegetation samt med öppna vattenytor resulterar i ridåmiljöer som är synnerligen attraktiva för rastande, övervintrande och häckande sjöfågelarter men också för artrika växt- och djursamhällen i övrigt. I området finns ett antal rödlistade fågelarter, däribland rosenfink, klassad som sårbar (VU) av Artdatabanken och gräshoppsångare, klassad som nära hotad av Artdatabanken, (NT). I området häckar eller födosöker även flera EU-prioriterade fågelarter, däribland havsörn (NT), brun kärrhök, svarttärna (VU) och fiskgjuse.

Hammarsjöns på- och undervattensvegetation är unik och otroligt artrikt med åtminstone 45 arter. Här finns t.ex. minst 13 olika natearter. Här växer även de rödlistade arterna styvnate och sjönajas, vilka båda är klassade som starkt hotade (EN) av Artdatabanken.

Ett permanent skydd av naturreservatet Horna sjömark medför ett bidrag till uppfyllande av miljömålen levande sjöar och vattendrag, myllrande våtmarker, levande skogar och ett rikt växt- och djurliv.

Av ovan redovisade skäl och med syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, skydda, återställa och nyskapa värdefulla natur- och livsmiljöer för skyddsvärda arter bör Horna sjömark avsättas som naturreservat.

Länsstyrelsen har bemött inkomna yttranden och synpunkter (bilaga 2) och finner vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken att det för att skydda och vårda de värden som beskrivits ovan finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat i området, att besluta om föreskrifter för att skydda området samt fastställa en skötselplan.

Förordnandet är förenligt med grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenresurser samt med kommunens översiktsplan.

Föreskrifter

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. bedriva verksamhet som förändrar områdets topografi, landskapets karaktär eller de hydrologiska förhållandena, som att gräva, spränga, muddra, borra, schakta, dika eller fylla ut,
2. uppföra byggnad, mast, vindkraftverk, luftledning eller annan anläggning, eller anlägga väg, vall eller fördämning,
3. avverka träd och buskar, gallra, röja, ta bort dött träd eller vindfälle eller på annat sätt påverka vegetationen,
4. bedriva jakt på änder och gäss,
5. tillföra gödselmedel, jordförbättringsmedel eller kemiska bekämpningsmedel,

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

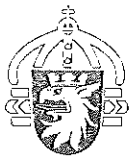
För att tillgodose syftet med naturreservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom naturreservatet

1. utmärkning av och upplysning om naturreservatet,
2. restaurering av vassområden och eller strandsjöskog till strandäng,
3. restaurering av igenväxande vatten- eller landområden,
4. uppförande av boplattformar för rovfågel och svarttärnor,
5. undersökningar och miljöövervakning av djur- och växtlivet samt av mark- och vattenförhållanden samt uppföljning av områdets skötsel.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. skada fast naturföremål eller ytbildning,
2. åka vattenskidor,
3. plocka, gräva upp eller på annat sätt skada växter, mossor, lavar eller vedlevande svampar,
4. avsiktligt bryta sönder eller insamla och bortföra död ved,

5. avsiktligt störa djurlivet,
6. medföra ej kopplad hund eller annat lösgående husdjur,
7. anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning.

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd

8. samla in ryggradslösa djur, t ex insekter eller mollusker,

Undantag från föreskrifter

- C5, C6 och C7 gäller ej i samband med jakt,
- C5 gäller ej fisk i samband med fiske,

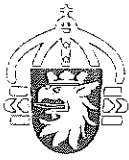
Föreskrifterna under A och C utgör ej hinder för.

- åtgärder i samband med förvaltarens eller arrendatorers skötsel, restaurering eller utveckling av området,
- uppsättning av naturreservatets skyltar och gränsmärken.
- drift och underhåll av vid tidpunkten för detta beslut befintliga ledningar och anläggningar tillhörande kommunen, el-, energi- och teledistributör. Inför utförande av arbete ska samråd ske med länsstyrelsen. Vid akut underhållsåtgärd kan samråd ske efter arbetet inletts. Arbete utanför ledningsgatan ska undvikas.
- nedgrävning av befintlig luftledning, efter inhämtande av erforderliga tillstånd.
- Nedre Helgeåns regleringsföretag att utföra de muddringar och rensningar i Hammarsjön som kan krävas enligt företagets åligganden genom förrättning under förutsättning att åtgärderna sker på ett sätt som minimerar skadorna samt att åtgärderna om möjligt ej genomförs under fåglarnas häckningstid (mars-juni). Vidare ska åtgärderna föregås av ett samråd med förvaltaren av naturreservatet.
- underhåll av lagakraftvunna dikningsföretag.
- nyttjandet av servitut för båtled avseende fastigheterna Horna 6:3 och 11:1.

Länsstyrelsen får enligt 7 kap 7 § miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade reservatsföreskrifter.

Upplysningar

Länsstyrelsen vill upplysa om att föreskrifterna under C gäller oberoende av om beslutet överklagas samt att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området, exempelvis:

- 7 kap 28a-b §§ miljöbalken med krav på tillstånd för att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön i ett Natura 2000-område,
- Fridlysningsbestämmelser. Alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap miljöbalken och artskyddsförordningen,
- 7 kap 13-18 §§ miljöbalken, strandskyddsbestämmelserna, gäller parallellt med reservatsföreskrifterna och skötselplanen,
- 7 kap miljöbalken med bestämmelser om områden som omfattas av biotopskydd (11 §) eller strandskydd (16 §),
- Terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) med vissa förbud mot körning i terräng,
- 15 kap 31 § miljöbalken om förbud mot nedskräpning,
- Sjötrafikförordningen (1986:300) om t ex hastighetsbegränsningar, ankringsförbud, förbud mot vissa farkoster,
- Lokala och kommunala ordningsföreskrifter.

Ärendets handläggning

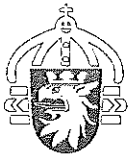
Naturreseptatet Horna sjömark har möjliggjorts genom att Åboarna i Horna By år 2007 överlät cirka 170 hektar sjö- och fastmark till Statens Naturvårdsverk. Avsikten var att detta område skulle sättas av som naturreseptat

Samråd enligt Förordningen om områdesskydd 25 och 26 §§ miljöbalken har skett inför bildandet av detta naturreseptat med Kristianstad kommun.

Ärendet har remissbehandlats.

Inkomna yttranden och länsstyrelsens bemötanden finns i bilaga 3.

Länsstyrelsen har genomfört en konsekvensutredning av ordningsföreskrifterna i enlighet med 4 § Förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. "Länsstyrelsen gör bedömningen att ordningsföreskrifterna inte innebär att möjligheterna att utnyttja området i enlighet med vad som annars gäller enligt allemansrätten allvarligt försvåras".

Skötselplan och förvaltning av naturreservatet

Skötselplan

Enligt 3 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. framgår bland annat att en skötselplan ska fastställas vid bildande av ett naturreservat.

Skötselplanen fastställs av länsstyrelsen i särskilt beslut denna dag.

Förvaltning

Länsstyrelsen är förvaltare av naturreservatet och ska fortlöpande samråda med markägare, arrendatorer, berörda myndigheter och andra berörda vid förvaltningen.

Detta beslut kan överklagas till Regeringen, miljödepartementet, se bilaga 4.

Detta beslut har fattats av länsöverdirektören Göran Enander. I den slutliga handläggningen har även deltagit miljödirektör Elisabeth Hellmo, naturvårdsdirektör Per-Magnus Åhrén, planhandläggare Tobias Röö, länsassessor Ursula Gårdendahl och naturvårdshandläggare Johan Johnmark, föredragande.

Göran Enander

Johan Johnmark

Bilagor:

1. Karta med naturreservatets avgränsning
2. Utdrag ur fastighetsregistret, nyttjanderätter och gemensamhetsanläggningar
3. Inkomna yttranden och länsstyrelsens bemötanden
4. Hur man överklagar
5. Sändlista

Vår referens

Miljöavdelningen

Johan Johnmark

040/044 - 25 25 54

Bilaga 1. Karta med naturreservatets avgränsning

Tillhör beslut den 22 juni 2011 om Naturreservatet Horna sjömark i Kristianstads kommun.

Naturreservatet begränsas av mitten av svart heldragen linje. Skala 1:30000

Översiktskarta med en svart ring kring naturreservatet. Skala cirka 1:100 000

Johan Johnmark

Kopia för kännedom till:

Akten